

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk és
előfizetési pénzek
küldendők

Székeludvarhely,
Bethlen-u. 5.
ev. ref. papi lakás.

VASÁR NAP

Vajda Ferenc

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

FŐSZERKESZTŐ:
NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.
FELELŐS SZERKESZTŐ:
VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:
Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:
minden vasárnap egy iven.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Mult és jövő.

A végtelen folyamatu időnek ismét egy fordulópontján állunk. Az enyészet sirjába hullott az 1904-ik esztendő, hogy helyt adjon egy újnak, melyet mi véges emberek — kik a zsoltar író szavai szerint megszámláljuk a mi esztendeinket — az Ur 1905-ik esztendejének nevezünk. Amanak már csak emléke a mienk; ebből pedig csak a reménység fátyolán át ha láthatunk valamit. De, ez is csak tükör és homályos beszéd által való látás. Am, azért, mind a kettő tanulságos, sőt több: édes, boldogító!

A mult nyitott könyv. Fejezetei az évszázadok, lapjai az esztendők. Miként záródott le read nézve, kedves olvasóm, az elmúlt esztendő? Tényleges, cselekvő vagyonnal-e, vagy pedig adóssággal? A vagyon: kötelességeinknek hü, pontos teljesítése, vallásos buzgóságunk, erényeink, áldozatkészségünk. Az adósság: az elmulasztott jócselekedetek, a hanyagság, a tékozlás, a bün. Merre billen a mérleg: a jó-e több, vagy a rossz? Az emberi lélek nyugalmát, földi boldogságunkat nem a testi kincsek adják meg, hanem az Isten törvénye szerinti, kegyes életnek öntudata. Elvégre is, küzdhetünk magas célokért, tehetünk nagyot, dicsót, a mi megadja számunkra a világ érdem koszoruját: de, ha lelkünk nem nyugodt, boldogtalanok vagyunk. Csendes családi tűzhely, s egyszerű asztalon sovány falat, a minden napi apró kötelességek hü teljesítése — isteni félelemmel párosulva — biztosítja minden ember számára a lélek nyugodalmát, a földiboldogságot. Mig a nagyra vágyás, fényezés a testi kincsekkel együtt megsemmisíti azokat. Az élettapasztalat, a mult ezt az egyszerű igazságot tanítja.

Milyen volt a multad? Abból megalkotható a jövő körvonalait is, mert miként a természeti világban nincs ugrás, hanem minden esemény szigorú következetességgel jó létre: éppen úgy meg vannak az erkölcsi világrendnek is a maga törvényei. Ezeknek a törvényeknek alá van vetve minden ember. A munkát követi az előrehaladás; a tékozlást a szegénység. A mértékletes ember jó egészségnek örvend; mig a dobzódó nyavalyás, beteges lesz. Az igaz virágzik, mint a vizek mellé plántált palma; a gonosznak pedig gonoszul léssen dolga. Isten vezérli az egymás után következő esztendőket. Az ő kezébe van letéve a jövőnk, a mi sorsunk is. Tudunk-e benne bizni? Ha Isten velünk: kicsoda ellenünk?

Isten vezérelte az evangelium szerint reformált magyar keresztyén egyház hajóját is majdnem négyszázad éven át. Ennek életében is egy újabb forduló előtt állunk. Milyen volt a mult, egyházunk multja? Ah, e pillanatban lelkem előtt képek jelennek meg. Látom a fénysugárt, mely a vittenbergi és a zürichi templomok felett kigyulad. Tüze milliók lelkében lobbantja fel az igazságnak, a lelki üdvösségnek fátylóját. Világossága átszap a Kárpátok és Erdély bércei közé is. A fény mellett alakokat pillantok meg. Élő alakok azok. Járnak, mozognak. Lerázzák dermedt tagjaikról a bilincset. Odébb egy nagy könyv van kinyitva. E nagy könyv a biblia. Benne c szavakat olvasom: Megismeritek az igazságot és az igazság szabaddokká teszen. Aztán szabad lett a gondolat, a hit, a lelkiismeret. Szabad lett a Krisztusban hívó vallásos egyén. A második kép szomorú. A fény helyett sötét nehéz felleg van a láthatáron. A harcosok a szellem fegyverei helyett, testi fegyvereket villogtatnak. A bölcsesség és a szeretet

nyomába vérfakad. Ott van Pozsony, Eperjes. Ott vannak a nápolyi gályák. Rajtok szegény, rongyos papok és tanítók. Kezükben a könyv most is ki van nyitva, de most ezen sorokat olvasom: Megverem a pástort és elszélednek a nyájnak juhái.

Az első kép a reformáció hajnal hasadását, a második az elnyomatás, az üldözés szomorú korszakát ábrázolja.

Azonban a napot futásában megállítani nem lehet. Fellegek ideig, óráig eltakarhatják, de azok alul újra előtör. A hitszabadság napját sem borithatta el a visszahatás. Krisztus evangéliuma, mely Istennek ereje, minden hívők üdvösségére: erősebb volt az emberi akaratnál. Jött 1790. és 1848. E két esztendő, nem is említve az előző hátrvető éveket: meghozta a reformáció győzedelmét.

Álljunk meg itt egy kissé. Egyházunk négy- százados multja a jogvédelemnek, a küzdelemnek, a szervezkedésnek nehéz ideje volt. Ez a tiszta magyar református egyház nyugalomát, békeséget még nem élvezett. Védte hitét, védte személyes szabadságát, védte a magyar alkotmányt. Ebben a küzdelemben majdnem önmagát emész-tette meg, s erejét fölül muló, oriási áldozatokat hozott templomaira iskoláira, melyek mind meg annyi végvárai a magyar szabadságnak is. Arra soha sem volt ideje, hogy pihenjen, hogy bensőleg megerősödjék. Vajjon, a jövő, vagy legalább a következő esztendő elhozzák-e azt az időt? A magyarországi egyetemes ref. egyház a mult évben Zsinat tartásra gyűlt össze. A Zsinatnak

egyik legfontosabb tárgya az egyházi adózás rendezése. Ezt az ügyet tovább halogatni nem lehet. Híveink már roskadoznak az egyházi adóteher miatt. A nagy egyházi adó bénítólag hat a vallás-erkölcsi életre is. Hiába, a szegénységet elpalástolni nem lehet. Rendezze tehát az egyetemes egyház elsősorban az egyházi adózást, hogy az anyagi gondoktól némileg felszabadulva: tehetségünket a belső megerősítésre fordíthassuk.

Az üldözések, vallásháborgatások ugyan már megszűntek, de teljes viszonzóság ma sincs a felekezetek között. Kívánjuk, sőt követeljük, lépjen fel erélyesen a Zsinat és szerezzen érvényt a törvényileg kimondott felekezetközi jogegyenlőségnek! Ezt várjuk a jövőtől. De tanuljunk is a multak tapasztalataiból. Tanuljuk meg azt, hogy az evangéliumi hit ereje nélkül sem mi, sem egyházunk meg nem erősödhetik. Ez az erő tartott meg a mult nehéz napjaiban. Ez tarthat meg jövőben is.

Hát a mi édes hazánkról mit szólnak? A visszavonásnak, a pártoskodásnak átka nehezedett ismét rája. Mintha csak a költő joslata teljesednék be: »Átok fogta meg a magyart, hogy az soha össze nem tart«. Vajon az új esztendő nemzeti életünkre hoz-e jobb napokat? Reméljük, hogy igen. Adjon Isten boldog új esztendőt egyházunkra, hazánkra.

Vajda Ferencz.

TÁRCZA.

Sziiveszter estéjén.

Jönnek mennek a napok, az évek
Mint habjai a Duna vízének;
S mi az élet széles országutján
Nézzük miként tűnnek egymásután.

Nézzük nézzük addig nézegetjük
Mig egyszer csak szédülni kezd fejjünk,
Lábunk meging, szemünkre árny tolul
... S felettünk is a harang megkondul.

Ferencz Samu

A püspök.

— Kép a parókiáról. —

Irta: G. Diószegi Mór.

Ünnep volt, mert együtt volt az egész familiám. A pap-család, mint a hogyan a falusiak mondják. Még a szegény nagy mama is élt, ott ült az asztalfőn, körülötte zsivalygott mind a nyolcz gyerekünk. Én meg a feleségem egymás mellett ülve, távolabbról gyönyörködtünk a nyüzsgő hangyabolyban. A nagymama, inkább csak úgy önmagának tette fel a kérdést:

— Én istenem, vajjon melyikből mi lesz, ezekből a gyerekekből?

A kérdésre felzudul a zaj. A nagyobbak sorra elkezdték beszélni az álmukat, amelyek e kérdésre szíveikből azonnal felfakadtak. Persze szép, merész álmok valamennyi. Egyik meg sem áll a miniszteri székhelyig, a másik nem adja alul a tábornoki süvegét, a Lázár fiú Tegnagyobb hatalomnak tartja a szolgabirodságot, az Áron fiú földes ur szeretne lenni, mert ennek négy parádés lova van. Így terveztek sorba. Persze a két legkisebbik, Annuska, meg a Mózsi nem tudtak még az ő vágyaiknak kifejezést adni, vagy egyáltalán nem is vágytak ők még semmiere, nekik így van a legjobban, a hogy most van. A Mózsi fiú szürke fejét oda hajtotta az anyja ölébe, úgy bámulta a többit. Annuska meg ott ágaskodott a többiek között, hogy ő is felérjen az asztalig. Hanem ezt a kis eleven ördögöt nem hagyta nyugodni a vére; ki tudja miféle csinyt követett el, csakhogy elkezdett nevetni, úgy, hogy csengett bele az egész ház és nagy, kék szeméből csurgott a könnyü. Mikor elcsendesedett, a nagymama azt mondja egész komolyan:

— No halljátok, ebből színésznő lesz. Csak azok tudnak így nevetni, meg sirni minden ok nélkül. Órizzte tőle az Isten. (Régi módi, komoly asszony volt a nagymama, nem sokat adott a művésznépségre.)

E beszéd után a Mózsi fiut szóltanul kivet-

A keresztes háborúk története.

Irta: Demény Miklós.

6

Megirtuk az előzőekben a keresztes háborúk rövid történetét s láttuk, hogy azok a középkor legnagyobb horderejű eseményei közé tartoznak.

Tekintve azt, hogy a keresztes hadjáratoknak eredetileg Palesztinának a mohamedánoktól való elfoglalása és a szentföldnek keresztyén állammá való tévése volt tulajdonképpeni céljuk, mondhatni, hogy ebből semmi eredményt sem értek el, mert a keresztesek egy talpalatnyi földet sem szereztek a keresztyénség számára.

Azonban a keresztes háborúk eredményeit nem lehet s nem is szabad a területi változásokban keresnünk. Nem annyira a szerint kell megítélni e hadjáratokat, a mit elérték, mint a szerint, a mit megakadályoztak. Lényegében nem is támadó, hanem védő küzdelmek voltak, a mi nyilvánvalóvá lett azon eseményekből, amelyek közvetlenül a keresztes háborúkra következtek: az Izlam újabb előnyomulásából Európában a XIV. század alatt a várnai, nikápolyi véres napokból, s Konstantinápoly bukásából.

Igaz, hogy az ázsiai körülmények sem voltak kedvezők arra, hogy ott a keresztesek az európai kulturának tartós alapot vethessenek, de a mint egyik történet író méltán találja a keresztes háborúk balsikerének főoka a keresztyén népvándorlásnak nem elég tömeges voltában rejlik. Továbbá a görög császárság intrikus hintapolitikája, a pápaság és német császárság küz-

tem az édes anyja öléből és felültettem a térdemre és azt a fehér haju fejceskékét két tenyem közé fogtam és úgy néztem tágra nyitott, nagy, kék szeméibe.

— Hát te, te drága kis jószágom, te a legszebbik, te a legkedvesebbik, te mi leszel? Látod, ezek itt mind, mind fényes, nagy urak ohajtanak lenni. Hát, legyenek; segítse a mennybéli jószágos Isten mindegyiket. Imádkozom érte mindennap. De te, te, aki nekem a legkedvesebb vagy (mert legkisebb vagy), te ne légy külömb ember a te édes apádnál. Hadd legyenek a többiek nagy, fényes urak, te légy egy szegény, küszködő ember, mint a te édes apád. Légy te pap — az Isten szolgálja.

A Mózsi fiu, mintha megértett volna, fehér fejceskékét odahajtotta a szivemre, így akarva — talán — fogadást tenni nekem, hogy úgy lesz, a hogy az én szivem ohajtja. De a nagymama ezt nem hagyhatta szó nélkül:

— Ugyan, ugyan, csak nem akarnád, hogy ez a kedves ki fiu is olyan sok nyomorusággal küzködő, szegény, elhagyatott ember legyen, mint te vagy.

— Püspök lesz édes anyám, nem kongruás pap, — biztattam az öreget — meg magamat is.

Ettől kezdve a Mózsi fiunak püspök a neve. Segítse reá a jó Isten.

delme, a keresztyén fejedelmek egymásközi viszályai egyaránt befolytak a balsiker előidézésére. De ha a kulturai fejlődést nézzük, a keresztes háborúknak megmérhetetlen, századokra kiterjedő hatást és jelentőséget kell tulajdonítanunk az emberiség művelődése történetében.

Mert a keresztes háborúk és a reneszance kora között kétségtelenül természetesen benső összefüggés van. A keresztes háborúk elő idézte óriási mozgalom szabott új irányt Nyugat-Európa fejlődésének s vetett alapot egy kiszámíthatatlan átalakulásnak az egyházi, állami, polgári, szellemi, ipar- és kereskedelmi élet terén. A keresztes háborúk alatt hintettek el a felfedezések, találmányok, a művészeti és vallási újjászületés csirái. Abban a nagy tömkelegben, melyben a kulturális fejlődés legkülönbözőbb fokán álló vallásilag és fajilag legtarkább népelemeket számláló államok és népek érintkeztek; egymástól sokat tanultak. (Mint most az orosz-japán háboruban.) Sőt maguk az európai népek és nemzetek is ekkor ismerték meg egymást közelebről; ekkor a kölcsönös érintkezésben cserélték ki eszméiket, tisztították meg fogalmaikat.

Keleten egészen új világ tárult az európaiak elé. A keresztes háborúkig otthon ülő, szüklát-körtü lovagok, kikkel rendszerint tudósok, krónikások is mentek, hogy a látott dolgokat feljegyezzék, s hogy Ázsia rejtettebb országait is felkeressék, új országokkal, városokkal, szokásokkal és az óvéknél sokkal nagyobb műveltséggel ismerkedtek meg. Csak most, a XIII. században tudta meg Európa, hogy az Izlam nem pogányság s hogy a mohamedán műveltség nagyobb az óvénél.

Az arabok műveltsége világra szóló volt. Hatalmas központjai voltak a műveltségnek, hanem a haladás szelleme mindenüvé utat talált. A korán arab nyelvét a mohamedán világ különböző nemzetei ép úgy megértették, mint a biblia latin nyelvét a keresztyén népek. Kordovában már a X. században állítólag 400.000 kötetes könyvtár volt. Az arab költészet, elbeszélő történeti könyvek, utleírások, földrajzok a klasszikus népekével versenyeztek. A természettudományok fontosságára újból ők figyelmeztették a népeket. A chemia és orvosi tudományok terén fontos felfedezésre jöttek, voltak csillagvizsgáló intézeteik, értették a fokmérést stb. A matematikában nagyon első helyen állottak. I. Sylveszter pápa arab iskolában tanult mennyiségtant, természettudományokat és bölcsészetet. Művészetünknek az építészet terén legremekebb alkotásai a mecsetek és a minaretek (tornyok). Városaik szépek, fényesek voltak, Byzancz elmaradt mögöttük. Az iparművészet terén selyem szövés, bőr, porcellán, üveg stb. készíttéssel váltak ki. Ők találták fel az iránytűt, puskapor, papiros stb. készítését.

Ezekből tehát világos, hogy volt mit tanulnia Európának Ázsiától. Megváltozott a keresztes háborúk hatása alatt Európának egész gondolkozása. Lerázták magukról a keresztyének azokat a szellemi békókat, melyek azelőtt fogva tartották a lelkeket. A bigott vallásosság helyét vi-

lágosabb életnézet váltotta fel. Nem hitték már többé, hogy az üdvösség csatornákon folyik, és hogy egyes szent helyekhez, tárgyakhoz van kötve. Világossá lett az ige értelme: »mit kerestek a holtak közt az élő? Nincs itt az ur, feltámadott!« (Lukács.)

Feltámadott és új alakot öltött a középkor szelleme is éppen a keresztes háborúk hatása alatt, s megteremtette a reformációt, az új-kort.

(Vége)

Ének az újévben.

Fölszállok hozzád, magas sziklaszálam,
Te változatlan minden változásban.
— Én Istenem! Csak tégedet ölelve
Szánnyugalom, száll bizalom szívemre,
Látván időnek örvénylő folyását,
Esztendeimnek sebes elfutását.

Fövény szem én, e zugó habba vetve,
Honnaq vegyek szót hála-éneembe?
Kegyelmet Uram, mikép dicsérjem?
A mult évvel hogy nem fogyott el életem . . .
Hogy napról-napra, habról-habra átvisz,
S elértem im' ez új év hajnalát is.

Rúban, veszélyben őrizöm te voltál,
Szívem ha vérzett: föllobbott hajoltál.
Adtál sebet, de azt be is kötözted,
Be azt is a mit emberek ütöttek.
S bár vágyaimból vágyak még maradtak!
Legyen úgy minden, a hogy Te akartad!

Ez esztendő is leteszem kezébe,
Én lábaimnak ösvényt te mutass, te!
Vezess Uram, s a mit te rám bocsátasz,
Nem félek én, legyen bár száz halál az!
— Oh engem a sir bizvást eltakarhat,
Megn nyugtat ott is az, hogy te akartad!

Hadd öllek hát erős sziklaszálam,
Te változatlan, minden változásban
S neved a biztos diadal szavával
Az elzúgó időbe hadd kiáltssan!
Mert mit szívemnek? — ha te vagy vezére, —
Évek halása, évek születése!

Szabolcska Mihály.

Isten ígéje.

Esztendő végen.

Az Ur az én erősségem és az én paizsom; ő benne bízott az én szívem. 28. zs. 7. v.

Őszbe csavarodott az idő-vén feje. A nap is csak czammog szárnyaszegetten s nagyokat alszik rövid útja után. Elfolytak az esztendő napjai is mint a siető habok, többé vissza nem térnek. Mintha csak elkallódtak volna. Csak imént virasztánk az új év bölcsőjénél remény s kétség között s már is temetésére készülünk. Nagyapó lett az esztendő, egyik lába már is a sirban. Arczán a játszi mosoly helyén halál pir, az élet ró-

zsái helyén jégvirág. A ki annyi örömet s reméyt eltemetett, megásta magának is a sirt. Valóban, olyan az idő, mint a mesebeli sas: megvénül és megifjodik. Ez az esztendő is milyen ártatlanul feküdt bölcsőjében, hogy mosolygott mindnyájunk felé! Mosolygásában biztatást láttunk. Szívünk hevesen dobogott. Utcza, tűzhely, templom »boldog ujsztendő«-tól visszhangzott. Keblünkben egy egész tavaszt hordozánk. Öröm s remény virágtól pompázott lelkünk mezeje s árnyékos búbanat foltja nem volt arcunkon, mert hallottuk Uram, a Te szavadot: »Ne félj, én megsegítelek téged«. (Ézs. 41. 13.) Csak egy pillanat s már a bölcső helyén koporsó áll. Igen, az idő megvénül és megifjul. Isten részekre osztotta, hogy az egymásután következő napok prédikálják nekünk az ígét bőséggel. Isten tünit minket napjaink megszámlálására, hogy járassunk bölcs szívvvel. A mennyei Atya, ki felette áll minden időnek, kibén változásnak árnyéka sincsen, változásokat rendelt előttünk, hogy legyenek azok életünk vándor útjának fordulópontjai. Minden fordulónál új pihenés, új biztatás, új remény, új erő forrása. Minden forduló új iskola, mindeniknél ott van az utjelző, az időfa. Álljunk meg a búcsuzó esztendőnél. Mi volt ez az esztendő? Szenvedések hosszú láncolata, melyekben órák súlyát hordja minden pillanat? Egy lélekzetvétel a szerencse verőfényén? Egy közömbös lenge fuvalat? Vagy serény munkának kimért napjai? — Amely bölcsőjében mosolygott mint harmat s miként a remény, hajnal-felhőből szakított magának köntöst, nem vont-e sűrű fátyolt szeméire, nem öltözött-e nehéz gyászruhába? — Megállunk az esztendő halálos ágánál, de ki tudná megszámlálni a gondolatokat, megmérni az érzelmeket, megérinteni minden szív húrját?!

Nem voltak-e csalfák a remény-virágok, melyeket az örök szeretet sugara fakasztott szívünkben? Nem volt-e csalfa a szó, mely mint égi szózat oly édesen zengett: »Ne félj, én megsegítelek téged?« Van-e, vannak-e keblek, melyekben most megzendül a zsoltáíró szava: »Az Ur az én erősségem és az én paizsom, ő benne bízott az én szívem«?

Láttuk az idén is a tavasz pompáját, a nyár áldását. Kopár bércznek, völgynek kinyitott virága, éneklő madárnak megzendült éneke. A természet keble nem volt meddő, nem zárultak be az ég csatornái. Munkásoktól zengett a mező s dalba szakadt az idén is a vig aratók s szüretelők lelke. Az éj tengerében együtt fürdött lelkünk a holdvilággal s mikor megújultunk eljött a munkára hívó napsugár. És ez évben is kenyérrel a mi szívünket megerősítetted.

Sok volt a munka, mit ez esztendő vállainkra mért — hála Neked Isten, hogy nem engedted elejtenünk a munka eszközét, hála, hogy ismét bizonyosságot tettél előttünk, hogy a tétlenség halál, a munka élet. Sok és nehéz volt a küzdelem, mit ez év hozott — hála neked Istenünk, hogy küzdelmekkel edzéd lelkünket, hogy megtanultuk: az ember célja maga a küzdelem. A felhő villámokat szórt, az ár rombolva robant — hála

Neked, hogy földünket megkövénítettél általuk. Jötték a szenvedés árjai, látogatásod nehéz napjai, a dúto fájdalom — hála Neked, hogy adtál erőt, nagyobbat a fájdalomnál s megtanítottál megállani minden rázkodásban nyugton és boldogan. Sok háztól kidőlt a támasz, eltörött a kenyérnek botja — hála Neked, hogy minden nap több és több házba visznek örömet a szeretet angyalai. — Az esztendő elzugott felettünk, mi állunk. Az idő megvénült, bennünk ifju a láng, mely érted lobog oh, Örökkévaló. Bizony Te vagy Uram a mi erősségünk és paizsunk, te benned bizott a mi szívünk!

Temetjük az esztendőt. A régiek fákyát tartottak a sirok felett. Gyujtsuk meg mi is a hit szövétnekét s emeljük fel szemünket Ahhoz, ki bennünk nincs változás, ki a mi paizsunk. Temetjük porbaomlott reményeinket. De ime, itt van megint a remény, e szép égi lény s behinti ismét sugárval lelkünk éjjelét!

(1904.) *Bíró Sándor.*

Mult és jövőd.

Zsid. 13. 14.

»Nincsen itt maradandó városunk, hanem jövődöt keresünk.« Pál apostal írta a zsidókhoz azt, hogy Jézuson kívül nincs maradandó városunk. Jövődöt keresünk, amely megnyugtasson minket, szívünknek, lelkünknek pedig állandó vezércsillaga legyen. A földi, a világi dicsőség kápráztató fénye mellett még nincsen maradandó helyünk. Érezzük ezt most uj évnek reggelén. Fel van írva e mondás az uj esztendőnek kapujára, a mely Isten kegyelméből ujra megnyílt a halandó ember számára.

Álljunk meg e kapu előtt egy pár percze s gondolkozzunk a mult szétfosló dicsőségén s a jövőd uj reménységén. A multa, a lefolyt esztendőre vessünk előbb egy futó pillantást. Ezt is hálaadással kell megtennünk a jóságos Isten iránt. »Dicsérjétek az Urat, mert jó, mert mindörökké vagyon az ő irgalmassága.« (107. zsolt. 1.) Ha visztonagságos is volt a lefolyt esztendő, ne felejtjük el, hogy az öröm és bánat, élet és a halál felett Isten rendelkezett. Ő örvendeztetett meg a lefolyt nyár közepén jó aratással, de ő szomorította meg lelkünket a későbbi a szárazsággal. A kiasszott föld megtagadta áldásait s az inség fenyegető réme mutatta meg népünk előtt halovány orcáját.

Éreztük azt, hogy nincsen itt maradandó városunk, — a mikor kedveseinket elragadta túllünk a halál zord keze. Elvitte a szülők örömét, az édes anyák drága szeme fényét, családok támaszát, a nemzet büszkeségét. Eltemettük Jókait s nemzetünk gyászában hüen osztozkodott az egész művelt világ. Még rajta kívül sok futó csillag hullott le a mulandóság tengerébe. Van közöttünk egyetlen szem, amely szárazon marad ma? Mindenkinek meg van a maga hulló csillaga. Ha más nem, egy vesztett remény, egy megtört szív, egy kétségbejítő csalódás...

Mindez azt mutatja, hogy nincs itt maradandó városunk.

Van a nemzetnek egy még nagyobb halottja. Fekete koporsóban kiterítve fekszik egy ifju. A neve — szólásszabagság. — Bár lenne az csak tetszhalál! Bár ébresztené fel, támasztaná fel a drága halottat a mi Istentünk, a mi erős kósziklánk!

STÖSSEL, orosz tábornok,
Port-Artur parancsnoka.

De nem elég a multat siratnunk, — meg kell emlékeznünk a jövődőről is. Hiszen azt keressük. A biztos alapot, amelyen szilárdan megállhatunk s amelyről nem dönthet le a vihar és a fergeteg. — Ez csak Krisztus lehet. »En vagyok az ut, igazság és élet.« (Ján. 14. 6.) Általa juthatunk el a megelégedés, a lelki nyugalom, a belső békesség igazi boldogságához.

»Keresünk jövődöt — mi, a kik itthon vagyunk. Keressük első sorban a haza jövőjét,

mert csak akkor van biztosítva a polgárok sorsa, vagyona, szabadsága és jóléte, ha a haza s az ország alkotmánya biztos alapon áll, ha jog és igazság uralkodik fenn és lenn a vezérek szívében ugy, mint az alattvalók lelkében.

Azok is keresik a jövődöt, a kik nincsenek itthon, hanem távol a szülőföldtől, az ország határain kívül bujdosva keresik a boldogulást. Tudjuk jól, hogy e kis lap, a Vasárnap, sok olyan kézben fordul meg, amelyek a messziségben megfeszített szorgalommal fáradoznak az önfenntartás, a jövőd biztosítása miatt. — Nincs panaszos szemrehányásunk a bujdosókra nézve. Ellenkezőleg vigasztaló, bátorító és lelkesítő hangon szólunk hozzájuk: Kedves barátaink, testvéreink, atyáink! A távolban is gondoljatok anyaszentegyházunkra, gondoljatok a csendes otthoni kis falura s annak tēplomára, amelyben konfirmáltak s a hitben, a Krisztusban megerősítést nyertetek,

Gondoljatok az ősi templomra, amelynek falai az uri szent vacsora által oly gyakran kapatok lelki megkönnyebbülést és lelki megnyugvást. Gondoljatok az űs hazára s annak édesen hangzó anyanyelvére.

Ti, a kik a közelben és a távolban kerestek a jövendőt, — álljatok meg egy szóra az életnek e fordulópontján, az új évnek reggelén. Utasok, bujdosók vagyunk mindnyájan e világon s pihenőre, új erőre mindenkinek szüksége van. Keressétek ezt a pihenőt, ezt az új erőt a bibliában, az élet könyvében, amelyet már oly sok földi vándor forgatott nagy gyönyörűséggel s nagy lelki épüléssel.

Király Béla.

Hazai krónika.

— 1904. decz 29 —

Az év története. Rosz kezdetnek rosz a vége is — azt tartja a közmondás. A sirjába hanyatló 1904. évre is majdnem ezt mondhatjuk. Törvényen kívüli állapottal kezdődött meg 1904. Se költségvetés, se adó, se ujoncz nem volt az előző évben megszavazva. Tiszának nagy nehezen sikerült a rendet helyreállítani, de az év ismét harczokkal végződött és 1905.-re ismét nincs költségvetés, nincs ujoncz, nincs megszavazott adó.

Mi az oka ennek? A kormány azt mondja nem lehetett semmit csinálni a képviselőházban, mert az ellenzék obstruált. Az ellenzék erre azt feleli: nem obstruáltunk, csak nemzeti jogainkat védelmeztük. Tisza miniszterelnök úgy akart a bajon segíteni, hogy nov. 18-án elfogadtatott a Hárszabályok mellőzésével egy szigorított, ideiglenes, új hárszabályt. Az ellenzék decz. 13-án meggátolta ennek végrehajtását. Még decz. 28-án volt rövid ülés. Tisza kérte a költségvetés megszavazását. Az ellenzék Tiszának nem adta meg. A bajon csak új képviselő választások segítenek — ha segítenek.

Rosz esztendő. Az országházi háboruhoz hozzájárult a rosz esztendő. Az egész tavasz és nyár eső nélkül telt el. E miatt minden szűkebben termett, de takarmány és törökbuza éppen alig termett valami. A rosz esztendő hatása már is érezhető. A ki csak össze tud hozni annyicska pénzt: vándorol ki Amerikába. Fízetetlen az adó. Nincs ruházat. Nincs enivaló. De a rosz esztendő hatását még tavasz félben fogjuk igazán megérezni. Isten oltalmazza nagy csapástól mi magyar hazánkat!

Nevezetes események. A sok rosz mellett egy pár nevezetes esemény is történt nemzetünk életében. Ő felsége, a király elrendelte II. Rákóczy hamvainak hazaszállítását. A katonai nevelés terén, ha meg nem is nyertük a magyar szolgál-

lati- és vezényleti nyelvet, de legalább a katonai iskolákban ezernél több alapítványi helyet létesítettek a magyar fiuk részére. Kilátásba van helyezve az is, hogy a magyar honvédséget ágyúval látják el. Mindezek a dolgok egy jobb kor hajnalhasadását kellene, hogy jelentsék, ha a nemzet kebelében meghasonlás nem volna.

A vasuti sztrájk. Ápril 20-án az összes vasuti alkalmazottak beszüntették a munkát és öt napig szünetelt a forgalom. A sztrájk oka az volt, hogy a kormány nem teljesítette a vasutasok fizetés javítási kérését.

Egyetemes zsinat. A folyó év őszén nov. 10-én nyílt meg az evang. reform. egyház harmadik egyetemes zsinata Budapesten. Az első zsinatot 1881-ben tartották Debreczenben. Ekkor jött létre az egyházi unio. A második zsinat szintén Budapesten volt 1891-ben.

Halottaink. Az elmúlt esztendőnek egy pár nagy halotja is volt. Legnagyobb Jókai Mór a ki május 5-én halt meg. Elvesztettük Szász Gerőt, egyház kerületünk volt főjegyzőjét. (ápr. 29) Továbbá Vörösmarti Bélát, volt igazságügyi államtitkárt, a nagy költő fiát. Lotz Károlyt a festő művészt stb. Emlékük legyen áldott.

Krónikás

Világkrónika.

Az év nevezetesebb eseményei. 1904. febr. 8-án kiütött a japán-orosz háboru. Év végéig a japánok igen sok győzelmet nyertek a szárazföldön, és teljesen megsemmisítették az orosz hajó hadat. Port-Artur 11 havi ostrom után még áll. Megkoronáztatta magát I. Péter szerb király. Világ kiállítás volt Amerikában Szt.-Louis városban. A magyarok küldöttségileg vettek rész benne. Meggyilkolták Bobrikov finn kormányzót és Pleve orosz belügyminisztert. Amerikában újból megválasztották elnöknek Rooseveltet, az eddigi elnököt. Meghalt a szász király, s helyét fia Frigyes Ágost foglalta el. Meghalt Krüger a volt bur köztársaság elnöke is. Ezek a világ nevezetesebb eseményei 1904-ben. Es ezek mellé méltán sorakozik a Brit és Külföldi biblia társaság 100 éves jubileuma Londonban, melyben részt vett az egész protestáns világ.

Egyházi élet.

Vallásos esték. Bögöz, Oczfalva, Miklósfalva, Szenllászló (Udvarhelym.) ref. papjai és tanítói elhatározták, hogy hetenként felváltva egyházas összejöveteleket rendeznek az egyházmegyei értekezlet ajánlata értelmében. Decz. hó 14-én Miklósfalván, már évek óta papnélküli buzgó és veszélyeztetett gyülekezetben volt az első összejövetel, nagy érdeklődés mellett. Elnöki megnyitót

Kállai Ferencz beszolgáló lelkész mondott. Szabad előadást Lajos János bögözi pap tartott az *igaz vallásról*. Volt Kalvin Jánosról felolvasás és záró beszéd a beszolgáló lelkész által tartva. Közben háromszor Sándor Lajos helybeli énekvezér-tanító énekeltetett az iskolás növendékek vezetésével. — Decz. hó 22-én *Úzsfalvára* jöttünk össze. Már a hívek szép gyülekezete várt. Elnöki megnyitót, helyes vonatkoztatással a szép községházára, helybeli lelkész, Kállai Ferencz tartott itt is. Érdekes apró történeteket Lajos János bögözi lelkész olvasott fel. Sándor Lajos tanító a gyermekek *lopási hajlamáról* tartott tanulságos felolvasást. Közben háromszor énekeltetett az iskolások vezetésével Vida András helybeli tanító. Bezárót helyi lelkész mondott. Jövő év 4-ik napján Szent-lászlóra megyünk.

X.

Régi dolgok.

Hogy a mi ős apáink milyen nagy gondot fordítottak a vallásra és az erkölcsi élet tisztaságára, s hogy ezt a dolgot nem tartották csupán a papság dolgának, hanem a vármegyék is felvigyáztak arra, mutatja Udvarhelyszék tisztjeinek 1803. jan. hó 6-án kelt és *Ételé* községhez intézett rendelete, amely így hangzik:

»Fájdalommal kelletik tapasztalni, hogy némelyek nem gondolván sem az Isten, sem a haza törvényeivel és az felsőbb rendeletekkel, a szent inepi napokat, melyet az anyaszentegyház a szent uristen nevének dicsőítésére rendelt, tánczolásal, bujálkodással és munkálkodással töltik el... szokásba jött az inepnek megkülönböztetése nélkül való táncz, mellyel együtt jár a részegeskedés, bujálkodás és káromkodás, melyekért a hatalmas Istennek csapásait méltán várhatjuk, melyre nézve parancsolatik kegyelmednek:«

1. »A ki vasárnap dolgozik, 18 mfrtig, a paraszt 12 pálczautéssel büntetendő.«

2. »Karácsony első és másodnapján, új esztendő napján, nagypénteken, husvét első és másodnapján, áldozó csütörtökön, pünkösöd első és másodnapján, adventben vagy nagy böjtben ezen nemes szék régi Constitutiója szerént tánczolni nem szabad, azért, a kik a tánczolóknak szállást adnak 36 frtig, vagy ha paraszt, 12 pálczával büntesse kegyelmed.«

3. Szombaton este nem volt szabad tánczolni s kalákát csinálni, »mivel ez által a vasárnapi Istentisztelet megrontatik«, mert sokan részegen mennének a templomba, s a fenti büntetéssel sújtatik.

4. Rendes mulatságra az ifjuságnak megengedtetik a közönséges vasárnapokon a két templomozás után naphaladatig, de a kik éjszakára nyujtják a tánczot, szintén a fenti büntetéssel sújtassék, mert hétfőn, a kik éjjel tánczolnak, dolgozni nem tudnak.

Ezeket a rendeleteket ma is meg lehetne szivlelni.

Kegyesség útja.

Az apa büne.

Egy részeges munkás házaspár egyetlen gyermekét minden elképzelhető gonoszságra megtanította. Hogy a gyermek annál fogékonyab legyen a tanításra, bizony bőven kijárt része az ütlegekből, meg az éheztetésből is.

Midőn már elléggé kitaniották a fiut, több gonosz emberrel együtt arra akarták felhasználni, hogy egy gazdag ember házának udvarába mászson be a csatorna nyíláson. A fiut beavatták a tervbe. El is vitték magukkal és mikor a gyermeknek az apja parancsára munkához kellett volna látnia, egy czinkos társ azt mondta: »Hamar, mert senki sem lát«. A kis gyermeknek eszébe jutott, a mit a vallásból tanult és megbátorodva felelte: »De lát az Isten«. Az apa szokása szerint ütlegekkel akkarta fiát észre téríteni, de a gyermek nem tágitott. »A tiszteletes ur mondta, hogy az Isten mindig lát, ő pedig igazat mond, mert ő soha sem ver meg«.

Az apa és társai eszökbé vették a gyermek szavait. A büntényből nem lett semmi.

Ó, hányszor szól nekünk is lelkiismeretünk gyermeki szeretettel igazán beszélő szava! Bár hallgatnánk mindig reá!?

University of Mária Mai képünkhöz.

A világ figyelme most az új év első napjaiban Port-Arturon van. Mi lesz vele? Áll-e, vagy elesik, ez a nagy kérdés foglalkoztatja az embereket. Alkalomszerűnek tartjuk azért bemutatni *Stössel* orosz tábornokot, Port-Artur hős védőjét. Ez a vitéz orosz vezér már 11 hónapja, hogy hősi bátorsággal védi a várat. Ha a vár elesik: nevé akkor is hallhatatlanná tette a hadászat történetében.

Felhívás előfizetésre.

A »*Vasárnap*« 1905. évi folyamára ezennel előfizetést nyitunk.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 kor.
Félévre 2 kor.
Negyedévre 1 kor.

Előfizetési díjak *Vajda Ferencz* ev. ref. lelkész, felelős szerkesztő czimére küldendők, *Székelyudvarhelyre*. *Belhelen utca*. Ref. papi lakás.

Szerkesztőség.

Vegyes hírek.

B. u. é. k. A »Vasárnap« olvasó közönségének boldog új esztendő-t kívánunk. Tegye a jó Isten áldottá, szerencsésé a beállott új esztendő-t házukban és házukon kívül. Adjon Isten áldást mezeinkben, békéséget hazánkban!

A „Vasárnap“ 1905. évi első és második számát mindenik régi előfizetőknek megküldjük, akár fizettek elő, akár nem. De már a harmadik számot csak azoknak küldjük meg, a kik előfizetésre jelentkeznek. A kik most nem küldhetik be az előfizetési pénzt, írják meg egy levelezőlapon, hogy a lapot jártni akarják és az árát később küldik be. Ezt okvetlenül tegyék meg, különben kénytelenek leszünk a lap küldését beszüntetni. Az első és második szám elfogadása senkire se kötelező.

Nagy hideg. Szinte már azt is hittük, hogy vége a télnek, mikor karácsony első és második napján nagy havazásokkal köszöntött be a tél. Az ország minden részében voltak havazások. A nagy hónap, természetesen nagy hidege is van. Jó tél után jó nyarat szoktak várni.

Új könyv. Kertész Albert községi tanító által irt »Udvarhelyvármegye földrajza« földrajzi előfogalmakkal a népiskolák III-ik osztálya számára, megjelent. Ára 60 fillér. Kapható a könyvkereskedésekben, valamint a szerzőnél Áttila-utca 5. szám. Ajánljuk az iskolák és tanítók szives figyelmébe.

Szerencsétlenség. Fejes Károly hodgyai tanító neje, amint egy tál mosdó vizet kiakart önteni, olyan szerencsétlenül esett el, hogy a szava röktön megállott. Felgyógyulásához azonban remény van.

Egy asszony tűzhalála. A mult napokban veszedelmes tűzvész pusztított Zabola községben. Zsidó Imre földmives csüre a benne lévő takarmánnyal teljesen a tűz martaléka lett. A tűznek emberélet is esett áldozatul. A gazda felesége, ki férjének az istállóban levő állatok kiszabadításában segédkezett, mikor a legutolsó borjut is kimentették, a csürrel egy tető alatt levő istálló padlása beszakadt, az asszonyt oda temette, ki az ekkor már teljesen lángban levő épületben bennégett. A jobb sorsra érdemes 40 éves asszony összeégett holttestét a napokban temették el a községi lakosság nagy részvéte mellett. A tűz keletkezésének oka még eddig nincs kinyomozva, de valószínű, hogy gondatlanság folytán keletkezett.

Az új báró. Csak nem rég kapott egy Gutmann nevű gazdag zsidó és négy fia báróságot. Most azt közli a hivatalos lap, hogy Kuffner Károlynak a király szintén magyar báróságot adományozott. Az új báró magyar honos, bécsi lakos, vallására nézve izraelita, de magyarul nem tud. Egyébként eddig a szesz-, cukor- és élesztőgyártás terén fejtett ki nagyarányú működést.

Égő vasuti kocsi. A mult hét egyik napján a Zimonyból Ujvidékre menő vegyes vonatnak

egy harmadosztályu utasa a kocsi padlójára ejtet egy üveg benzint. A kiömlő benzin egy égve eldobott gyufától langra lobbant s a kocsi égni kezdett, mielőtt még mentésre csak gondolni is lehetett volna. Az utasok fejüket vesztve futkároztak a kocsiban, miközben többen súlyos égési sebeket szenvedtek. Egy asszony a robogó vonatból kiugrott, szerencsére nem szenvedett komolyabb sérülést. De — a legnagyobb részt egyszerű emberekből álló utasok közül — egynek sem jutott eszébe a vészfék meghúzása. A nagy zajra bejött végre a vasuti kalauz, aki azonnal megállította a vonatot. A kocsi teljesen porrá égett.

Harcz a határrrel. Nem régen három magyar iparos utlevél nélkül akart átszökni Romániába, Plasier község mellett. Délután 3 óra körül érkeztek a határvonal mellett levő korcsmához, a honnan már csak teljes sötétségben szándékoztak tovább folytatni utjokat Románia felé. Hogy az időt kissé eltöltsék, betértek egy korcsmába, hol több oláh ember társaságában várták a kellő időt az indulásra. Egyikök elmesélte a tervet az oláhoknak. Elmondta azt is, hogy csak az éj beálltát várják, mi a határon való szökést megkönnyítene. Tíz óra felé az oláhok elhagyták a korcsmát s kevéssel azután a három magyar legény is elindult. Mikor a határorház mellett osontak el, az erdő sűrűjéből kiugrott a határőr az egyik korcsmabeli oláh kíséretében s visszatérésre szólította fel őket. Ezek a felelet helyett futásnak eredtek. Az ór nyomban követte őket, de nem sokáig folyt az üldözés, mert a legények, hogy szökésüket lehetővé tegyék, megállottak s az őrral dulakodni kezdtek. Dulakodás közben az őrralött a legényekre. Kik közül az egyik röktön meghalt, a másiknak pedig a gyomrába furódtak a golyók. A harmadik sértetlenül maradt és sikerült elmenekülnie. Személyazonosságukat nem lehetett megállapítani, mert semmi írást nem találtak a halott zsebeiben.

Éjjeli szivárvány. Nemcsak érdekes, hanem valósággal ritkaságszámba menő látványosság gyönyörködtette karácsony másodnapjának estéjén a budapestiek közül azokat, akik 11 óra tájban az utcán jártak. A felhőtlen csillagos égen tiszta színű szivárvány képződött a hold körül. A szivárvány a kör középpontjától számítva következő szinekből állott: fehér, narancssárga, barna, lilaszertű kék, zöld, ismét sárga és legkívül karminvörös. A járókelők nagy csodálkozással, itt-ott babonás félelemmel szemlégették a különös látványosságot.

Gabona piac Budapestén.

decz. 28.

Buza:	. . . 50 kilónkint	10 k. 10 f. — 10 k. 45 f.
Rozs:	. . . » »	7 k. 50 f. — 7 k. 75 f.
Árpa:	. . . » »	7 k. 10 f. — 7 k. 40 f.
Törökbuza:	» »	7 k. 70 f. — 7 k. 90 f.
Zab:	. . . » »	6 k. 90 f. — 7 k. 30 f.
Repce:	. . . » »	11 k. 25 f. — 11 k. 50 f.